

Deklica s tamburico.

Mladinska igra s petjem v treh dejanjih.

(Silvin Sardenko.)

OSEBE:

Milica, } grajski hčeri.
Ružica, }
Štefanija, } deklici iz grajske
Vera, } pristave.
Jelica, gozdarjeva hčerka.
Anica, služkinja.

Lucinka, popotna deklica s
tamburico.

Maruška, } tujki.
Siluška, }
Druge deklice iz vasi.

Godi se v grajskem gozdu. — Čas sedanji.

I. dejanje.

Smrekov gozdtč Sredi večje drevo; pod
njim gosto mahovje. Semtertam blesti kak
sneg.

I. prizor.

Maruška in Siluška.
(Oprezni, skoraj plašni.)

Siluška. (V roki skrinjico z zla-
timimi robovi.)

Poglej, Maruška, spet,
če sva na varnem že?

Maruška.

Nikogar več nikjer!
Siluška, varni sva.

Siluška.

In vendar! Zdi se mi,
da šepeta nekdo...

Maruška.

Le veter šelesti
po drevju z vejami

Siluška.

Pa veš, če naji ni
opazil preje kdo?

Maruška.

Ko ti si v sobi stala,
jaz zrla sem pod oknom,

da ti zakličem: Pusti!
ko bi se bližal kdo,

Siluška.

Pa ni nikogar bilo?

Maruška.

Le neka deklica
— sirota kakor medve —
s tamburico na rami
prišla je proti gradu
zabrenkat kako pesem,
poprosit majhen dar.

Siluška.

Ta torej ve?

Maruška.

Ne ve!

Siluška.

Oh! da je morala
prikazat se na dvor
in ravno tisti čas.

Maruška.

Še bolje bo za naji:
Na gradu bodo njo
prijeli za tatiko.

Siluška.

Nemara, da bo res?
Poglejva v skrinjico!
(Jo odpreta.)

Maruška.

Jej! Jej! Veržica
od samega zlata.

Siluška.

In dve zapestnici
od samega srebra.

Maruška.

Svetinji drobni dve —
in dva uhana — joj!

Siluška.

Nikar ne vpij, nikar!

Maruška.

To bo zlatar vesel!

Siluška.

Pogovor slišim . . . Čuj!

Maruška.

Zakriva skrinjico
pod mah! (Jo skriveta.)

Siluška.

Steciva
za par trenutkov proč!

2. prizor.

Milica in Anica (s sekirico).

Milica.

Posekaj, Anica,
Najzaljšo! . . . Tisto tam!

*Anica (zapoje pesem po napavu:
„Gozdič je že zelen“).*

Povejte, smreke ve,
katera izmed vas
bčično drevesce
postane pri nas?

Anica (poje in seka).

Svetila se bo vsa
od samih biserov,
od zlatih oréhov
od zlatih trakóv.

Otroci rajali
ji bodo kroginkrog,
angelci godli,
poslušal pa Bog.

3. prizor.

Prejšnji in Ružica.

Ružica.

Ne pojta več! Nesreča!

Milica.

Nesreča? Kje?

Ružica.

Doma!

Milica.

Govori vendar: kakšna!?

Ružica.

Iz sobe, Milica,
izginila je tvoja
predraga skrinjica.

Milica.

In vsi spominki moji
izginili so z njo?

Anica.

Kdo bil je tat?

Ružica.

Kdo ve?

Milica.

Ne more daleč biti.
Hitiva, Ružica,
nemara zaslediva
tatu in skrinjico.

Anica.

A smreka, Milica?

Milica.

Kar hočeš, stori z njo.

Ružica.

Ponesi jo domov!

4. prizor.

Anica.

Anica.

Ti blaga Milica,
da morali so ti
odnesti skrinjico.
A meni srebrnin,
ne vzamejo zlatnin.
Edini moj spomin
v globokem srcu skrit,
samó Bogu očit:
spomin na mamico —
na rajno mamico. (Obsekava
smrečico.)

5. prizor.

Anica in deklica s tamburico.

Deklica (prijazno).

Dekletce, dober dan!

Anica (zase).

A zate vsaj ne bo.
Tatica morda?
(k deklici) Stoj!
Odkod in kam?

Deklica.

Od sela pa do sela
za kruhom venomer.

Anica.

Pa sama?

Deklica. Z otcem svojim

potujem dan za dnem.
A davi, veš, je truden
ostal v sosednji vasi;
jaz šla sem skozi vas
darov nabirat.

Anica. Kaži!

Kaj si darov nabrala?
Odveži culico.

Deklica (odvezava).

Par skorij suhih, glej!
Pač zame! A za otca?
Pretrde bodo zanj.

Anica.

Intamkaj? (pokaže proti žepu.)

Deklica. Sam drobiž
takó drobán, da ne bi
izmenjal krone bele.

Anica.

Nič drugega?

Deklica. Ne več!

Ne veš, da je sirota
z drobtino zadovoljna?

6. prizor.

Prejšnji in Jelica.

Jelica.

Le primi jo tatico!

Anica.

Nemara vendar ni
sirota še tatica?

Deklica.

Sirota pač! Tatica
pa nisem jaz nikdar.

Jelica.

Da! Ti si, ravno ti!
Saj sem te videla:
Od grada sem po vrtu
po našem si hitela.

Deklica.

Hitela sem k očetu.

Anica.

Le tiho!

Jelica.

Tisti čas
prisopla Ružica
iz gráda k nam je pravil
o žalostni tatvini.
Tatica pa si — ti!

Deklica.

Le kar so izprosile,
hvaležno so sprejele
uboge roke moje —
nikoli drugega.

Jelica.

In skrinjico si tudi
seveda izprosila?

Anica.

Te nima več pri sebi.

Deklica.

O skrinjici ne vem
ničesar o nobeni.

Jelica.

Le molči! Jaz pa vem:
Tatice ste hinavske!
Ti skrila si jo nekam;
in delaš se nevedno,
nedolžno kakor jagnje.
Le molči! Jaz poznam
tatinske vas hinavke

Anica.

Kam si jo skrila? Reci!

Deklica.

Nikamor, ah, nikamor!
Jaz grem k očetu...

Jelica.

Ne!
Ne pojdeš preje z mesta,
da nama razodeneš;
kje skrinjica leži?

Deklica.

Ne vem! Kako naj vem!?

Jelica.

Le čakaj!

(k Anici) Anica,
poberi srobot tam.
Tako smo včasih sušje,
a danes bomo tebe
zvezali, suha veja.

Anica (pobere srobot).

Priveživa jo semkaj —
in pohitiva v selo
povedat vse. Nemara
tačas se spomni: kam je
poskrila skrinjico?

Deklica.

Moj Bog! Nikar! Nikar!
Pustita me k očetu! (Zaihti).
(Zastor pade.)

II. dejanje.

Kakor preje. Pri srednjem drevesu sloni
deklica že privezana. Tamburica visi
poleg nje na veji.

1. prizor.

Deklica (sama).

Deklica.

Od trudne žalosti
oči zaprla sem
in v sanjah angela
vesela zrla sem.
Odvezal me lahnó
od debela vitkega
in rešil me ljubó
trpljenja bridkega.
Na glavi diadem,
na prsih jasen križ,
a v roki lilijo —
in šla sva v paradiž.
Oddaleč klicala
Marija iz nebes:
Lucinka, blagor ti! — — —
Ah! Lepe sanje res!

2. prizor.

Prejšnja, Maruška in Siluška.

Maruška.

Ni varno vzeti še!
Glej! ravno tam sloni
deklè.

Siluška. Privezano.

Deklica.

Rešita me! Rešita!
Trdó so me zvezali.

Maruška.

A kdo?

Lucinka.

Dve deklici.

Siluška.

Zakaj?

Lucinka.

Prav po nedolžnem.

Maruška.

Le kanja golobico
ugrabi po nedolžnem.
Za káko sta te krivdo
zvezali deklici?

Lucinka.

Sta rekli, da sem neko
ukradla skrinjico.

Maruška.

Gotovo! Ti si jo!
Če ne — bi vjeli drugo.

Lucinka.

Gotovo, da je nisem!
Rešita me! Še predno
seljanke priuejo.

Maruška.

Potem bi vjeli naji —
odvedli kot tatici.

Siluška.

Le trpi sama ti
namesto, da bi dve
trpeli . . .

Maruška. Ali tukaj
na mahu bova mehke
medve si odpočili.

A zoprna bližina
bi nama bila tvoja:
priveževa te raje
na drugo deblo kje (jo od-
vežeta).

Lucinka.

Usmilita se me,
in izpustita me!

Siluška.

Ne moreva!

Maruška. Ne smeva.

Le kdor je ptico vjel,
jo izpustiti sme.

Lucinka.

Moj oče, borni oče,
da ti bi vse to videl,
v solzâh bi oslepel.
(Jo odvedeta).

3. prizor.

Vera in Štefanija (obe s košarico).

Vera.

A kdo so tiste tam?

Štefanija.

Tri tujke.

Vera. Kam gredo?

Štefanija.

Ej, kamorkoli že;
nabiraj, Vera, mah —
košari sta še prazni.

*Vera (zagleda pod drevesom
gosto mahovje).*

Aj, Štefanija, glej,
prelepega mahu,
tako je bo zvrhana
košarica, takoj.

Štefanija.

To bodo jasli zale,
še zalše nego lani
od grajske Milice.

Vera.

Kako je danes tožna!

Štefanija.

Kak ne bi žalovala
po zlati skrinjici!?

Vera.

A ta-le mah je menda
že naruvan napol?

Štefanija.

Pa dvigni vso blazino
zeléno máhovo!

Vera (dvigne).

O, čudo! Kak zaklad!

Štefanija.

Prečudna najdba res!

Vera (vzdigne skrinjico).

Kaj ni to skrinjica
od grajske Milice?

Štefanija.

In drug noben je ni
poskril kot one tri,
ki so zbežale tam.

Vera.

Nemudno Milici
Nesiva drago reč.

Štefanija.

Ne! Jaz počakam jih!
Gotovo zopet se
tatice vrnejo. (Vera gre.)

4. prizor.

Štefanija (sama).

Štefanija.

Stopinje čujem že.
Blazino mahovo
pokrijem spet nazaj.
In za košati grm
umaknem se molče —
in slišala bom vse (se skrije).

5. prizor.

Maruška in Siluška.

Maruška.

Siluška, srečni sva:
za delo najino
se tretja pokori...
Li še trepečeš kaj?

Siluška.

Ne več, Maruška!

Maruška.

Dobro!

Le dvigniva brezskrbno
pokrovec mahoviti!

Siluška (odgrne mahovje).

O nič, Maruška, nič!
Ukradeno je vnovič.

Maruška.

Za prvim — drugi tat;
za nama — tretji tat!

Siluška.

No, prav! Spet lažje diham.

Maruška.

A meni je tesneje
pri srcu nego preje.

6. prizor.

*Prejšnji in Ružica z Anico ter
Jelica.*

Ružica.

No, kje je deklica?

Anica.

Privezana ni več.

Jelica.

Samo tamburica
visi na veji še.

Ružica (Maruški in Siluški).

Nemara sta jo vedve
odvezali? Povejta!

Maruška.

Tatico misliš — je-li?

Jelica.

Nemara sta družici
tatinske deklice?

Maruška.

Družici v siromaštvu —
drugače ne.

Ružica.

A kje je?

Maruška.

Odvezali sva jo,
privezali drugam,
da naju ni motila
na mehkem mahu tam.

Ružica.

Kaj to pomeni?

Anica.

Čudno!

7. prizor.

Prejšnje in Štefanija.

Štefanija (pride izza ozadja).

Dovolj je teh ugank!

Ružica.

Odkod prihajaš ti?

Štefanija.

Ne vprašaj me: odkod?

Le vprašaj raje: kam
odšla je deklica?

Ružica (tujkama).

No! Kam sta jo povedli?

Maruška.

Za nama pojdite.
Tajila bo vam vse,
verjeti pa nikar. (Gredo.)

Štefanija.

Le pripeljite jo;
in jaz jo naučim:
katero pesem bo
ubirala poslej
na tej tamburici.

Maruška (se zasmeja).

He! Dekle, prav imaš!

8. prizor.

Štefanija.

Štefanija.

Ne smej se, tujka, še!
Ni dan še tvoj zašel.

(Zapoje):

Solnce z višave
sije v nižave,
gleda na vse stvari,
kaj se godi.

Misli in skrivaj,
kradi in vživaj;
enkrat resnice svit
vsem bo razkrit.

9. prizor.

Prejšnja in Milica.

Milica.

Le pevaj, Štefanija:
Tatico smo prijeli!

Štefanija.

In vendarle je nismo.

Milica.

Je-li ušla? Povej!

Štefanija.

Da pač bi jim ušla,

Milica.

Tako?! Brez kazni misliš?

Štefanija.

Dolg plačaj, kdor je kriv.

Milica.

Ni kriva deklica? ...

Štefanija.

Ni kriva, ni!

(Zastor pade.)

III. dejanje.

Gozd kakor preje. Na srednjem drevesu
visi tamburica,

1. prizor.

Maruška in Siluška.

Maruška.

Na grad so deklice
odvedle deklico;
a nama so — juhé! —
izrekle hvalo še:
Bog vama vrni vse!

Siluška.

O tega naj nikar
ne vrača nama Bog!
Navdala me je groza:
Razkrilo se bo skoraj,
da ni deklétce krivo;
obrazek prenedolžen,
oči so prepohlevne,
kot nima jih tatica.

Maruška.

A kadar se izve,
kje bova tákrat že.

Siluška.

Pred ječo.

Maruška.

Pusti strah!

Potujva spet naprej;
a to tamburico
vzemiva za spomin
rešitve najine.

(Sname tamburico z veje.)

Siluška.

Ne jemlji!

Maruška (ogleda tamburico).

Čedna reč.

Nemara pride prav?

(Dene jo na rame.)

Siluška.

Nemara v novo stisko?

Maruška (pevajoč odhaja, Siluška pa molči).

Deklica bo pesmi pela,
tambúrica tamburala;
o, lé zapój, o, le zapoj —
lep večér bo spet nocoj.

(Napev: Barčica po morju...)

2. prizor.

Štefanija in *druge deklice* iz
vasi, *Vera*.

Štefanija.

Odšli sta ravnokar.

Deklice.

Za njíma! Le za njíma

Štefanija.

Ne, sile treba ni;
zbežali bi pred nami.

Deklice.

Pa saj ji vjamemo.

Štefanija.

Zajamemo ji tiho
kot ptico v gajbico.

Deklice.

Kako? Povej! Kako?

Štefanija.

Nazaj ji zvabim jaz;
ve rájajte tačas,
da ne bi onidve
kaj zlega slutili.
In ko se vrnem z njima,
storite, kar porečem.
(Odide).

3. prizor.

Deklice (se sprimejo v kolo in
pevajoč zaplešejo).

Dajmo si, dajmo si
róko na róko,
pevajmo, pevajmo —
dan je visoko.
Čistost kot lilija
sredi med nami,
dajte držimo jo
tésno z rokami.
Delajmo, delajmo
bela kolesa,
da jo popeljemo
v sveta nebesa!

4. prizor.

Prejšnje ter Štefanija z Maruško in Siluško.

Štefanija.

Dovolj je rajanja!
grajmo „Trden most“;
in tudi tujki dve
igrali bosta z nami.

Maruška.

Ne! Morava naprej.

Štefanija.

A morata čez most.

Maruška.

Pa kakšen bo ta most?

Štefanija.

Glej! Jaz in Vera ta
storiva ga z rokami;
Tako! (Prime Vero za roko).
Ve druge greste
počasi skozi most;
Vedve pa zadnji! vesta?

Siluška (boječe).

Maruška, ali greva?

Maruška.

Le pojdiva, Siluška.

Štefanija (poda Veri roke in jih skleneta).

Hoj! Vojska križarska,
otroška vojska ti,
sedaj se sprimate —
poglejte, most stoji!

(Deklice se sprimejo in stopajo v vrsti druga za drugo pod most, ki sta ga napravili Štefanija in Vera z rokami.)

Prva izmed deklíc (pred mostom).

Je li kaj trden most?

Vera.

Prav kakor kamen - kost.

Prva deklica.

Sme vojska naša skozi
Naprej po senčni lozi?

Štefanija.

Če zadnji dve, se vpraša,
mostnina bosta naša?

Prva deklica.

Le! Če ji vjameta,
ji lahko vzameta.

(Štefanija in Vera dvigneta roke, da morejo deklice skozi, a zadnji dve vjameta.)

Vera.

Sedaj je most zaprt;
pod mostom čaka smrt.

Štefanija.

Kaj sta storili, dejte,
odkrito nam povejte!?

Vera in vse druge.

Ukradli prebogato
nam skrinjico sta zlato.

Maruška.

O ne! O, ne! O, ne!

Štefanija.

Ne taji! Vemo vse!

Siluška.

Vaš most je neprijazen!

Štefaniya.

Za sodbo in za kazen.

Vera.

Kdo naj tatitici sodi?
Povejte!

Vse deklice. Milica!

Štefaniya.

Poglejte, tamkaj gre!

5. prizor.

Prejšnje in Milica.

Milica.

Prav, ptici - roparici,
da šli sta v kletko našo!

Štefaniya (Milici).

Sedaj ji sodi sama!

Milica (Maruški).

Zabrenkaj kakšno pesem.

Siluška.

Ne znava brenkatí.

Maruška (Siluški).

No, molči — ti ne znaš.

Milica.

Odkod tamburica?

Maruška.

Kaj?

Milica.

Jadrno povej!

Maruška.

Na veji sva jo našli.

Milica.

Ukradli! Priča nova,
da sta tatitici res.

(Vzame ji tamburico z rame in jo obesi
na vejo.)

Siluška.

O, sva! Gorjé, da sva!

6. prizor.

Prejšnje in Ružica z Lucinko.

(Ružica v roki skrinjico z zlatimi robovi;
Lucinko so v gradu preoblekli v belo-
krilo, ker so jo spoznali za nedolžno.)

Milica (Lucinki).

Le pridi, jagnje belo,
nedolžna golobica!

Milica (Maruški kazajoč na Lu-
cinko).

Poznaš?

Maruška. Ne vem!

Milica (Siluški).

In

Siluška.

Pač v lice — v krilo ne!

Milica (vzame Ružici skrinjico iz
rok).

To skrinjico poznaš?

Maruška.

Ne več!

Milica (Siluški).

In ti?

Siluška.

O še!

Da né bi je nikdar!

Milica.

Na grad ji odvedite:

Naš oče ji kaznuje.

A za Siluško, veste,
prosite milosti! (Ji odpeljejo.)

Siluška.

Maruška, ah, zakaj
hodila sem s teboj?

7. prizor.

Milica, Ružica, Lucinka.

Milica (Lucinki).

Kako naj vendar tebi
krivico poravnam?

Lucinka.

Vse dobro! Mati tvoja
glej! kaj so darovali.

(Pokaže novo obleko in košarico, v ka-
teri so jestvine za očeta.)

Ružica.

Oj, naša bodi, naša!

Lucinka.

Jaz moram spet k očetu
k ubogemu.

Milica (jo odiči s spominki iz
skrinjice).

In vendar!

Verižico na prsih,
svetinjico za vratom,
uhana dva pod lasci,
zapestnici na roki —
tako se vrni k njemu!

Lucinka.

In če me ne spozna?

Ružica.

Pa k nam se vrneš spet!

8. prizor.

Prejšnji in Štefaniya s Siluško.

Štefaniya.

Lucinka, čuj, Siluško!

Siluška (Lucinki s sklenjenimi
rokami).

Odpusti, deklica,
krivico najino,

Lucinka.

Odpústi vama Bog!
Odpuščam tebi, sestri...

Siluška.

Ni sestra moja, ni!
Brez starišev obe
po svetu prosiva;
a danes je Maruška,
zavedla mene, ah! (zajoče).

Lucinka.

Ne joči! Tvoj je kes
izbrisal madež ves.
Sedaj pa grem k očetu.

Milica in druge.

Lucinka, z Bogom hodi!

Lucinka.

Nebo vas čuvaj! Z Bogom!
(Si sežejo v roke, Siluško poljubi, od-
hajajo.)

Lucinka (sname tamburico in pe-
vajoč odhaja).

Sem deklica s tamburico
imela grénko urico;
pa ljubi oče, večni Bog,
ne zabi svojih nas otrok.

(Konec).

*Sem deklica s tamburico
imela grénko urico
pa ljubi oče, večni Bog
ne zabi svojih nas otrok*

Sedaj je drugače.

Drevje poka,
led se dela,
mesec pada
na ravan.

Pa mude se
nad vasico
v gorkem kotu
sred gozdôv.

Tam, kjer draga,
zlata mati
kuri v hudi
zimi peč.

Moje misli
kot meglice
plavajo čez
belo plan.

Tam se lahno,
pozvedavo,
plazijo pod
vodni krov.

Tam se greje
pač najbolje.
— Tistih časov
zdaj ni več!

Mokriški.

